

Sprawozdanie z Międzynarodowego Sympozjum Alergii na Pokarmy 2017

„Alergia Pokarmowa – Standardy Postępowania”

Międzynarodowe Sympozjum Alergii na Pokarmy 2017 - „Alergia Pokarmowa – Standardy Postępowania”, które odbyło się w dniach 17-18.03.2017, jest obecnie jednym z najciekawszych i najbardziej oczekiwanych wydarzeń w polskiej alergologii. Już po raz szósty zainteresowani tematyką uczulenia na pokarmy spotkali się w Bydgoszczy, aby poznać nowe metody w diagnostyce i leczeniu chorób alergicznych, oraz najnowsze poglądy dotyczące patogenezy i przebiegu naturalnego tego trudnego uczulenia.

Pomysłodawcą i głównym organizatorem tego, corocznego, spotkania jest prof. dr hab. n. med. Zbigniew Bartuzi, prezydent Polskiego Towarzystwa Alergologicznego, przewodniczący Sekcji Alergii na Pokarmy, a zarazem kierownik Katedry i Kliniki Alergologii, Immunologii Klinicznej i Chorób Wewnętrznych, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy.

Tegoroczne Sympozjum było, z kilku względów, szczególne. W programie, po raz pierwszy w Polsce, znalazła się Sesja Alergologiczna, w której aktywny udział wzięli przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Udział dietetyków w eksperckiej dyskusji o alergii na pokarmy z pewnością wychodzi na przeciw oczekiwaniom pacjentów, którzy niestety miewają problemy ze znalezieniem specjalisty, który podejmie się komponowania dla nich pełnowartościowej diety. Ponad to nowością była lokalizacja Sympozjum, które w tym roku odbyło się w Bydgoskim Centrum Targowo–Wystawienniczym. Zmiana lokalizacji wymuszona była ogromnym zainteresowaniem tematyką alergii pokarmowej w Polsce, które przełożyło się na osiągnięcie limitu uczestników w ciągu kilkunastu minut od momentu rozpoczęcia rejestracji. W odpowiedzi na liczne apele, kierowane do organizatorów, ilość uczestników została zwiększona do imponującej liczby ponad 500 osób.

Program sympozjum był niezwykle bogaty. Tegoroczne spotkanie rozpoczęło się od Sesji Inauguracyjnej, a następnie, w ciągu 2 dni trwania spotkania, odbyło się osiem Sesji Plenarnych, trzy sesje „Gorący temat” oraz sesja dotycząca interesujących przypadków klinicznych.

Sesja Inauguracyjna, prowadzona przez prof. Zbigniewa Bartuzi i prof. Macieja Kaczmarek, rozpoczęła się wykładem tego ostatniego, dotyczącym najważniejszych osiągnięć w Alergologii na przestrzeni ostatnich lat, tzw. „kamieni milowych”. Drugi wykład, znakomicie przygotowany przez prof. Zbigniewa Bartuzi, dotyczył bardzo aktualnego

zagadnienia, jakim jest rola diagnostyki molekularnej w alergii pokarmowej. Uczestnicy Sympozjum dowiedzieli się, jak istotne znaczenie ma analiza stężenia IgE swoistego dla konkretnych komponent alergenowych, szczególnie w kontekście prognozowania przebiegu i nasilenia reakcji alergicznej po spożyciu danego pokarmu.

Alergia pokarmowa jest niezwykle niebezpieczna i trudna w leczeniu, dlatego jednym z najważniejszych problemów jest skuteczne zapobieganie jej wystąpieniu u dziecka. Znakomity wykład, wychodzący naprzeciw licznym pytaniom o prewencję uczulenia na pokarmy przedstawiła prof. Anna Nowak-Węgrzyn, która jest wielkim autorytetem w dziedzinie alergii pokarmowej, a swoje doświadczenie czerpie z wieloletniej pracy w The Mount Sinai Hospital, w Nowym Jorku, USA. Prof. Anna Nowak-Węgrzyn w przejrzysty sposób przedstawiła nowe doniesienia odnośnie kluczowej roli wczesnej ekspozycji dziecka na alergeny drogą przewodu pokarmowego, co jest dużo korzystniejsze w porównaniu do ekspozycji drogą przezskórną. Sesja inauguracyjna, ze względu na nowatorską tematykę, budziła żywe zainteresowanie uczestników sympozjum i sprowokowała ożywioną dyskusję.

Druga sesja dotyczyła obecnego stanowiska PTA w dziedzinie diagnostyki i leczenia alergii na pokarmy. Prowadzenia jej podjęli się prof. Maciej Kaczmarski, prof. Zbigniew Bartuzi, prof. Mieczysława Czerwionka-Szaflarska oraz dr hab. Aneta Krogulska. Uczestników Sympozjum wprowadził w ten istotny temat prof. Zbigniew Bartuzi. Prof. Maciej Kaczmarski przedstawił najnowsze dane dotyczące częstości występowania uczulenia na pokarmy, które stanowi obecnie jedną z najpoważniejszych epidemii XXI wieku. Następnie prof. Zbigniew Bartuzi przedstawił wykład, który niezwykle zainteresował zgromadzonych na sali lekarzy praktyków. Prelekcja prof. Bartuzi w klarowny sposób przybliżyła algorytmu postępowania diagnostycznego u chorych, u których występują objawy niepożądane związane ze spożyciem pokarmów. Pediatrów zainteresował przejrzysty wykład, znakomicie przygotowany przez dr hab. Anetę Krogulską, dotyczący zastosowania testów prowokacyjnych oraz diagnostycznych diet eliminacyjnych u najmłodszych. Prof. Maciej Kaczmarski w niezwykle zajmujący sposób wyjaśnił wątpliwości dotyczące zastosowania diet eliminacyjnych w praktyce klinicznej. Prof. Mieczysława Czerwionka-Szaflarska przedstawiła szczegółowo sposoby leczenia dietetycznego u dzieci uczulonych na białko mleka krowiego. Na zakończenie dr hab. Aneta Krogulska wyjaśniła rolę leczenia farmakologicznego w alergii pokarmowej, a także nadzieje na przyszłość, jakie związane są z zastosowaniem immunoterapii swoistej w alergii pokarmowej.

Po krótkiej przerwie, przeznaczonej na regenerację sił uczestników Sympozjum, rozpoczęła się kolejna sesja, tym razem o charakterze „Gorący temat”. Dr Jacek Gocki

przedstawił w trakcie 30 minutowej prelekcji znaczenie terapii anti-IgE w alergii pokarmowej. To nowe, ciekawe zagadnienie, być może w przyszłości będzie stanowiło, u wybranych chorych, istotne narzędzie w walce z alergią pokarmową. Wykład, prowadzony w nowoczesny, zajmujący sposób spotkał się z dużym zainteresowaniem słuchaczy.

Nie ulega wątpliwości, że uczestnicy Sympozjum czekali z niecierpliwością na Sesję Plenarną II, której przewodniczyli prof. Anna Nowak-Węgrzyn i prof. Marek L. Kowalski. Pierwszy wykład przedstawił gość specjalny, wielki autorytet w dziedzinie nowatorskich metod leczenia uczulenia na pokarmy, prof. Ronald Van Ree, na co dzień pracujący w Academisch Medisch Centrum Universiteit van Amsterdam, w Holandii. W Polsce znany jest on przede wszystkim ze względu na jego zaangażowanie w prace nad immunoterapią swoistą z zastosowaniem hipoalergicznego parwalbuminy u chorych uczulonych na alergeny ryb (*The FAST Project*). W Bydgoszczy zaprezentował wykład dotyczący obudzonych na nowo nadziei związanych z immunoterapią przezskórną u chorych uczulonych na orzeszki ziemne. Prof. Marek L. Kowalski z Łodzi przedstawił następnie alternatywne metody immunoterapii w alergii pokarmowej. Uczestnicy Sympozjum z wielkim zainteresowaniem śledzili potencjalne możliwości i perspektywy dotyczące leczenia przyczynowego pacjentów, u których stwierdzono uczulenie na poszczególne produkty spożywcze. Po tak interesujących wykładach nie mogło zabraknąć pytań do ekspertów, na które wykładowcy cierpliwie odpowiadali.

Kolejna Sesja Plenarna, pod przewodnictwem dr hab. Marty Chełmińskiej i dr Małgorzaty Graczyk, charakteryzowała się ciekawą, choć momentami kontrowersyjną tematyką. Pierwszy wykład, dotyczący aspektów laryngologicznych w alergii pokarmowej, z wielkim znawstwem tematu, przedstawił prof. Bolesław Samoliński z Warszawy. Wykład ten zainspirował żywołą dyskusję i liczne pytania ze strony publiczności. Prawdopodobnie najbardziej kontrowersyjny wykład w trakcie całego Sympozjum brawurowo zaprezentował prof. Krzysztof Buczyłko, który, w trakcie 20 minutowej prelekcji odpowiadał na pytanie nie tylko o to, czy uprawa hipoalergicznym roślin jest możliwa, ale także - czy jest potrzebna? Nie ulega wątpliwości, że żywność modyfikowana genetycznie coraz częściej trafiać będzie na nasze stoły, więc zainteresowanie się tą tematyką jest koniecznością. Podobnie rzecz się ma z żywnością w różnym stopniu przetworzoną, stąd znakomitym pomysłem ze strony organizatorów było włączenie do sesji wykładu dotyczącego wpływu różnych procesów technologicznych na właściwości immunogenne żywności. Prezentująca, lek. Natalia Ukleja-Sokołowska, zwróciła uwagę, że alergen, który wyjściowo znajdował się w produkcie nieprzetworzonym może mieć zupełnie inne właściwości niż ten, który znajduje się w

przetworzonym daniu. Kolejny wykład, dotyczący obrzęków naczyńioruchowych w alergii pokarmowej (i nie tylko), znakomicie przedstawił, posiadające ogromne doświadczenie w leczeniu tej jednostki chorobowej, dr Jacek Gocki. Przedstawione praktyczne aspekty tego zagadnienia spotkały się z wielkim zainteresowaniem słuchaczy.

Następnie odbyła się sesja „Gorący temat II”, w której dr Łukasz Błażowski, na podstawie danych z bieżącej literatury oraz własnego doświadczenia, zaprezentował zagadnienie immunoterapii podjęzykowej u pacjentów a alergią wziewną i z objawami alergii na pokarmy.

Pierwszy dzień Sympozjum zakończyła sesja „Alergia pokarmowa w praktyce – Studium Przypadków”, pod przewodnictwem prof. Krzysztofa Buczyłko i dr Magdaleny Żbikowskiej-Götz. W trakcie krótkich, znakomicie przygotowanych prelekcji, zaprezentowano przypadek chorego uczulonego na rybę (dr Marta Rachel - Rzeszów), pacjenta, u którego wystąpiła anafilaksja na mąkę indukowana wysiłkiem fizycznym (lek. Agata Michalska - Bydgoszcz), a także przypadek anafilaksji u chorego z mastocytozą (dr hab. Marta Chełmińska - Gdańsk), uczulenia na ziarno słonecznika (lek. Natalia Ukleja-Sokołowska - Bydgoszcz), uczulenia na mak (dr Andrzej Bant - Warszawa), a na zakończenie interesujący przypadek niemowlęcia u którego wystąpiła reakcja anafilaktyczna (lek. Julia Gawryjołek i lek. Ewa Łoś-Rycharska – Bydgoszcz).

Po zakończeniu ostatniej sesji pierwszego, niezwykle pracowitego dnia Sympozjum, prof. Zbigniew Bartuzi zaprosił uczestników na kolację. Uczestnicy sympozjum w trakcie kolacji mieli doskonałą okazję, aby spotkać się z innymi specjalistami, dla których alergii pokarmowa stanowi ważny problem, a ożywiona dyskusja trwała do późnych godzin wieczornych.

Sobotni poranek drugiego dnia Sympozjum rozpoczęła Sesja „Gorący temat III”, która, ze względu na interesujący temat oraz znakomicie dobranego prowadzącego cieszyła się dużym powodzeniem, pomimo wczesnej pory. Dr Robert Dewor przybliżył słuchaczom fenotypy i biomarkery występujące w ciężkiej astmie. Wyjaśnił także, w przystępny i przejrzysty sposób, ich praktyczne znaczenie w doborze optymalnego leczenia biologicznego.

O godzinie 9.00 rano rozpoczęła się IV Sesja Plenarna, której przewodniczył prof. Rafał Pawliczak. Pierwszy wykład w tej sesji, zaprezentowany przez prowadzącego, był zatytułowany „Od atopowego zapalenia skóry, przez alergię pokarmową do astmy”. Temat ten, bliski każdemu alergologowi, przedstawiono w interesujący i systematyczny sposób. Następnie prof. Piotr Boros przybliżył słuchaczom najczęstsze błędy w terapii astmy

oskrzelowej oraz podpowiedział zainteresowanym jak ich uniknąć. Dr Ewa Gawrońska-Ukleja z Bydgoszczy przedstawiła znane i nieznanne fakty na temat wpływu alergii pokarmowej na przebieg astmy oskrzelowej, wraz z interesującymi opisami przypadków chorych, u których alergia pokarmowa była przyczyną utraty kontroli astmy.

Po krótkiej przerwie kawowej rozpoczęła się Sesja Plenarna V, która dotyczyła w całości wyzwań, jakie w praktyce klinicznej sprawia występowanie objawów alergii pokarmowej u niemowląt. Sesji przewodniczył prof. Maciej Kaczmarski.

Pierwszy wykład, zatytułowany „Standardy w dietach elementarnych – kiedy zacząć, kiedy skończyć i jak prowokować”, przedstawiła doskonale rozeznana w temacie prof. Mieczysława Czerwionka-Szaflarska. Kolejny wykład charakteryzowała bardzo nowoczesna formuła dyskusji pomiędzy dr hab. Piotrem Albrechtem (Warszawa) i dr Łukaszem Błażowskim (Jasło), którzy zastanawiali się, czy alergia na białko mleka krowiego wygląda tak samo okiem alergologa i gastroenterologa. Nie zabrakło pytań ze strony publiczności, na które wykładowcy cierpliwie odpowiadali, wykazując się ekspercką wiedzą.

Nie ulega wątpliwości, że jednym z największych wyzwań dla lekarzy praktyków jest najgroźniejsza manifestacja alergii pokarmowej - anafilaksja. Dramatyczne, niestety niekiedy prowadzące do zgonu, okoliczności, w jakich dochodzi do wstrząsu anafilaktycznego, sprawiają, że miejsce na dyskusje o tym problemie musi się znaleźć w trakcie każdej Konferencji poświęconej alergii pokarmowej. Sesji VI, całkowicie poświęconej temu zagadnieniu przewodniczyli prof. Jerzy Kruszewski oraz dr Andrzej Kuźmiński. Pierwszy wykład, niezwykle interesujący dla pediatrów, przedstawił prof. Ryszard Kurzawa (Rabka Zdrój), który zaprezentował współczesną wiedzę dotyczącą anafilaksji u niemowląt i małych dzieci.

Prof. Anna Bodzenta-Łukaszyk (Białystok) przedstawiła niezwykle ciekawy wykład dotyczący anafilaksji indukowanej wysiłkiem fizycznym (ang. *Food-dependent exercise-induced anaphylaxis, FDEIA*). Pacjenci cierpiący na ten typ anafilaksji niejednokrotnie długo czekają na właściwą diagnozę, gdyż reakcje niepożądane po pokarmach występują jedynie w przypadku współwystępowania wysiłku fizycznego, natomiast zarówno izolowany wysiłek fizyczny jak i dany alergen zwykle nie powodują objawów alergicznych.

Kolejnym trudnym rodzajem anafilaksji jest pojawianie się objawów po dłuższym czasie od ekspozycji na alergen. Dr Krzysztof Pałgan z Bydgoszczy szczegółowo i w sposób systematyczny zaprezentował obecny stan wiedzy na temat anafilaksji opóźnionej.

Prof. Jerzy Kruszewski, w wykładzie, który zakończył sesję, udzielał odpowiedzi na pytanie „Czy anafilaksje będziemy nadal leczyć adrenaliną?”. Pytanie wydaje się przewrotne,

gdyż w chwili obecnej trudno wyobrazić sobie inny przebieg postępowania w przypadku objawów uogólnionej reakcji alergicznej niż podanie adrenaliny, jednak prowadzący znakomicie sobie z nim poradził, budząc wielkie zainteresowanie słuchaczy.

Podczas przerwy na lunch trwały gorące dyskusje zainspirowane doskonale przemyślaną tematyką wykładów. Po posileniu się i chwili zasłużonego odpoczynku uczestnicy Sympozjum udali się na, unikatową w skali kraju, Sesję „Dietetyczną”, którą prowadził Prezydent Polskiego Towarzystwa Alergologicznego, prof. Zbigniew Bartuzi, ramię w ramię z Prezes Polskiego Towarzystwa Dietetyki, dr Danutą Gajewską.

Pierwszy wykład, znakomicie przygotowany przez dr Danutę Gajewską przybliżył niezwykle istotną rolę, jaką powinien sprawować dietetyk w postępowaniu z pacjentem uczulonym na pokarmy. Nie ulega wątpliwości, że w pracy z chorym uczulonym na pokarm inne powinny być zadania lekarza, inne dietetyka, a jeszcze inne pielęgniarki i fizjoterapeuty, a tylko dobra współpraca specjalistów z różnych dziedzin może zapewnić pacjentowi poprawę bezpieczeństwa, a zarazem jakości życia.

Jednym z najtrudniejszych wyzwań dla dietetyka jest układanie diety dla chorego z trudną, wieloważną alergią na pokarm. To złożone zagadnienie w przystępny sposób zaprezentowała dr hab. Ewa Lange w wykładzie zatytułowanym „Podstawy merytoryczne układania diet dla chorych z alergią pokarmową wieloważną”. Kolejny wykład, który przygotowała mgr Paulina Kęszycka, po raz kolejny udowodnił, że najlepiej uczy się na przykładach. Jej prezentacja, ukazująca przykładowe zastosowanie diety eliminacyjnej u konkretnego chorego niezwykle zainteresowała słuchaczy. Sesję zakończył, bardzo potrzebny, wykład przygotowany przez prof. Zbigniewa Bartuzi, który rzeczowo przedstawił wskazania medyczne do stosowania diety bezglutenowej, która jest obecnie modna i przez to stosowana niejednokrotnie z powodu wątpliwych przesłanek.

Sesja zakończyła się burzliwą dyskusją, w trakcie której padło pytanie o zasadność badania stężenia IgG swoistego dla alergenów pokarmowych. Prowadzący, zarówno reprezentujący Polskie Towarzystwo Alergologiczne jak i Polskie Towarzystwo Dietetyki zgodzili się, że ta, komercyjnie dostępna, diagnostyka nie znajduje zastosowania u chorych z alergią pokarmową i nie powinna być stosowana.

Po krótkiej przerwie kawowej rozpoczęła się ostatnia Sesja Sympozjum, prowadzona przez dr Ewę Gawrońską-Ukleja oraz dr Michała Przybyszewskiego. Pierwszy wykład w tej sesji zaprezentował prof. Krzysztof Buczyłko, a dotyczył on zagadnienia nietolerancji histaminy. Podkreślił, że istnieją pokarmy, których spożycie u szczególnie wrażliwych osób

może powodować objawy zbliżone do reakcji alergicznej. Co więcej, pokarmy te nie powinny być spożywane np. przed wykonaniem testów skórnych punktowych, gdyż mogą fałszować wynik. Dr hab. Aneta Krogulska przedstawiła problemy terapeutyczne, związane z leczeniem alergii u nastolatków. Niestety ten trudny wiek powoduje niejednokrotnie zaprzestanie stosowania leków zgodnie z zaleceniami lekarzy, czego skutkiem może być np. utrata kontroli astmy oskrzelowej. Dr Kinga Lis (Bydgoszcz) w sposób bardzo systematyczny i zrozumiały przedstawiła obecne możliwości w diagnostyce laboratoryjnej alergii pokarmowej. Sympozjum zakończył wykład dr Ewy Gawrońskiej-Uklei, która przedstawiła najnowsze wytyczne oraz praktyczne aspekty stosowania testów skórnych płatkowych i prick w gabinecie alergologicznym. Prelekcja ta spotkała się z zainteresowaniem wciąż dużego, mimo późnej pory, grona słuchaczy.

Na zakończenie prof. Zbigniew Bartuzi, podziękował uczestnikom za udział w Sympozjum, wyrażając nadzieję, że spełniło ono ich oczekiwania. Niezwykle wysoki poziom merytoryczny, jakim charakteryzowało się spotkanie, musiał spotkać się z uznaniem.

Nie ulega jednak wątpliwości, że wciąż w Alergologii pozostaje wiele pytań bez odpowiedzi, a kolejne spotkania tego typu są koniecznością. Dlatego z dumą pragniemy zapowiedzieć kolejne Sympozjum, które odbędzie się w marcu 2018 roku. Serdecznie zapraszamy!

Lek. Natalia Ukleja-Sokołowska